

16. Горин С. В. Репутациология [Электронный ресурс] / С. В. Горин. – Режим доступа : <<http://www.intereconom.com/reputiology.html>>.

17. Деловая репутация как одно из важнейших стратегических преимуществ компании [Электронный ресурс] / Т. Соломанидина, С. Резонтов, В. Новик // Управление персоналом. – 2005. – № 3. – Режим доступа : <<http://www.top-personal.ru/issue.html?379>>.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© О.А. Товма, 2012.

УДК 159.92:37.011.32

Н.І. Кропівцова, доц.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ, ПЛАНУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розглянуто загальні характерні особливості процесу фінансового аналізу, планування та контролю діяльності підприємства та їх взаємозв'язок.

Рассмотрены общие характерные особенности процесса финансового анализа, планирования и контроля деятельности предприятия и их взаимосвязь.

The article deals with the general characteristics of the process of financial analysis, planning and control of the company and their relationship.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах господарювання керівники повинні мати у своєму розпорядженні надійний інструментарій засобів, що дають їм змогу аналізувати поточний фінансовий стан підприємства, планувати фінансові потоки і приймати правильні рішення. Особливо це актуально для підприємств, що працюють у сфері оптової та роздрібно́ї торгівлі, зобов'язаних, з одного боку, гнучко пристосовуватися до змін ринкової кон'юнктури з тим, щоб задовольнити попит – забезпечити оптимальну оборотність матеріальних ресурсів, а з іншого – залежних від обсягів фінансових ресурсів, як власних, так і залучених, таких, що перебувають у їх розпорядженні. Усе це потребує адекватності процесів фінансового планування, аналізу та контролю підприємства поточним реаліям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичному вивченню й практичному впровадженню планування, фінансового аналізу та контролю присвячені праці таких учених, як Р. Акофф,

В. Герасимчук, А. Градов, С. Покропивний та ін. [3]. Необхідно зазначити, що в цих працях не розглянуто всі аспекти сучасних методів планування, фінансового аналізу та контролю.

Мета та завдання статті. Мета статті – розглянути особливості та оцінити значення фінансового аналізу, планування та контролю на підприємстві в сучасних умовах та їх взаємозв'язок.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того, щоб покращувати свою господарську діяльність, вчасно виконувати свої зобов'язання перед бюджетом, банками й іншими кредиторами та інвесторами підприємства мають бути зацікавлені в тому, щоб як найефективніше використовувати свої поточні та прогнозовані фінансові потоки. Тому заздалегідь необхідно планувати доходи, витрати, прибуток, передбачати наслідки інфляції, зміни ринкової кон'юнктури, порушення договірних зобов'язань контрагентами і т.ін. Такі дані зводяться до загального уявлення про потребу у фінансових ресурсах суб'єкта господарювання при управлінні структурою капіталу. Саме в цей момент визначається потреба в фінансових ресурсах, фінансові можливості та потреба в додатковому фінансуванні.

Водночас, під час вивченні системи фінансового планування не можна не відзначити її тісний зв'язок із системою контролю виконання фінансових планів на підприємстві.

Труднощі, викликані специфікою українського бізнесу, висувають серйозні вимоги до якості фінансового аналізу, планування та контролю.

Фінансове планування є процесом, який включає етапи контролю і аналізу його виконання. Призначення контролю в фінансовому плануванні полягає в констатації та оцінці проміжних і кінцевих результатів діяльності підприємства, а також в оцінці діяльності фахівців, що сприяли досягненню цих результатів.

Адже, незважаючи на те, що планування і контроль – це дві різні функції управління, їх відокремлене існування в господарській діяльності підприємств є неможливим, оскільки вони взаємодоповнюють і обумовлюють одна одну. Тому досягнення цілей, поставлених у рамках фінансового планування, було б неможливим без проведення фінансового контролю. Ось чому вирішуючи завдання вдосконалення системи фінансового планування на підприємстві, не можна залишити осторонь і систему фінансового контролю.

Таким чином, реформування певних елементів системи контролю приводить до реформування відповідних складових системи фінансового планування, а тому має сенс розглянути їх взаємозв'язок (рис.).

Рисунок – Взаємозв'язок системи фінансового планування та контролю

Очевидний взаємозв'язок фінансового планування і контролю свідчить про те, що для успішного функціонування єдиної системи

управління підприємством потрібний зв'язок між цілями і завданнями розвитку підприємства.

Систему фінансового планування і контролю необхідно розглядати як складовий елемент усієї системи планування на підприємстві.

У процесі фінансового контролю виявляються небажані розбіжності між фактичними і запланованими показниками, визначаються та аналізуються причини такої розбіжності, з тим, щоб у подальшій роботі усунути їх вплив.

Аналіз фінансової діяльності та фінансового стану підприємств (об'єднань) не можна провести, не знаючи чинних принципів фінансового планування, формування власних, позичених і спеціальних коштів, порядку їх використання і повернення.

За ринкової економіки значно підвищується матеріальна відповідальність керівника підприємства за його фінансовий стан. Для нових умов діяльності українських підприємств теорія і практика розробки техпромфінплану недостатні і, в той же час, система планів, яка використовується у розвиненій ринковій економіці, для вітчизняних підприємств є ще передчасною.

Нині на окремих підприємствах в Україні зроблено спроби пристосувати для планування своєї поточної діяльності теорію бізнес-планування.

В умовах розвиненої ринкової економіки теорія бізнес-планування використовується під час обґрунтування процесів освоєння нових сфер діяльності підприємств, створення нових видів бізнесу. Для більшості українських підприємств пошук нових сфер діяльності (в області збуту продукції, що випускається, освоєння виробництва нових видів виробів, підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається тощо) є необхідним для виживання і подальшого розвитку. Саме тому зросло значення перспективного, поточного та оперативного фінансового планування для забезпечення стійкого фінансового стану та підвищення рентабельності підприємств.

Кожна із цих підсистем включає певні форми фінансових планів, їх зміст та чіткі межі періодів, на які ці плани розробляються.

Фінансове планування є необхідним для фінансового забезпечення розширення кругообігу виробничих засобів, досягнення високої результативності виробничо-господарської діяльності, створення умов, які забезпечили б платоспроможність та фінансову стійкість підприємства. Ринок ставить високі вимоги до якості фінансового планування, оскільки нині за негативні наслідки своєї діяльності відповідає само підприємство. За нездатності врахувати несприятливу ринкову

кон'юнктуру підприємство стає банкрутом і підлягає ліквідації з відповідними негативними наслідками для засновників.

Особливістю фінансового планування на підприємствах у ринковій економіці є те, що воно не носить елементів директивності і є внутрішньо фірмовим. Мета фінансового планування на підприємстві – забезпечення оптимального розміру коштів, необхідних для успішної господарської діяльності, а в кінцевому підсумку – досягнення прибутковості підприємства.

Фінансове планування має орієнтуватися на ринкову кон'юнктуру, враховувати ймовірність настання певних подій і одночасно розробляти моделі поведінки підприємства за зміни ситуації з матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами.

Широке здійснення фінансового планування в сучасних економічних умовах обмежується: високим рівнем невизначеності на ринку; відсутністю ефективної нормативно-правової бази у сфері внутрішньо фірмового фінансового планування; обмеженістю фінансових можливостей у більшості підприємств для залучення висококваліфікованих спеціалістів із метою виконання складних фінансових розрахунків. Особливо це стосується малих і середніх підприємств, у яких потреба у фінансовому плануванні є гострішою, ресурси ще більш обмежені і на їх діяльність значно впливає зовнішнє середовище.

Фінансове планування дає змогу підприємству визначити розмір грошових коштів, що може мати підприємство в своєму розпорядженні; джерела їх надходження; відповідність фінансових ресурсів обсягу накреслених завдань; частину коштів, яка має бути перерахована в бюджет, державні цільові фонди, банкам та іншим кредиторам; механізм розподілу та використання прибутку на підприємстві; ступінь забезпечення реальної збалансованості планових витрат і доходів підприємства на принципах самоокупності та самофінансування.

Фінансове планування – це складний процес, що включає в себе низку етапів [1].

На першому етапі на основі фінансової звітності проводиться аналіз фінансових показників діяльності підприємства за попередній період. Основна увага приділяється таким показникам: обсяг реалізації; витрати; розмір отриманого прибутку. На основі проведеного аналізу оцінюються фінансові результати діяльності підприємства, визначаються стан, недоліки і проблеми.

На другому етапі розробляється фінансова стратегія і фінансова політика за основними напрямками фінансової діяльності підприємства

(складаються основні прогностні документи, які належать до перспективних фінансових планів і включаються до структури бізнес-плану, якщо останній розробляється на підприємстві).

На третьому етапі уточнюються і конкретизуються основні показники прогностних фінансових документів за допомогою складання поточних фінансових планів.

На четвертому етапі погоджуються показники фінансових планів із виробничими, комерційними, інвестиційними, будівельними і іншими планами і програмами, що розроблені підприємством.

На п'ятому етапі здійснюється оперативне фінансове планування шляхом розробки оперативних фінансових планів.

Завершується процес фінансового планування на підприємстві аналізом і контролем за виконанням фінансового плану.

Шостий етап полягає у визначенні фактичних кінцевих фінансових результатів діяльності підприємства, співставлення із запланованими показниками, виявлення причин відхилення від планових показників, в розробці заходів по уникненню негативних явищ.

За умов ринкової економіки, якій притаманні самостійність суб'єктів господарювання, власна відповідальність за результати фінансово-господарської діяльності, виникає об'єктивна потреба постійного контролю, аналізу, коригування й прогнозування змін фінансового стану та оцінки фінансових можливостей підприємства на майбутнє, що реалізується з допомогою інструментів фінансового менеджменту. Система управління підприємством повинна вдосконалюватись із врахуванням накопиченого світового досвіду, новітніх теоретичних й практичних досягнень у сфері менеджменту. В якості одного з ефективних напрямів удосконалення системи управління на мікрорівні, для вітчизняних підприємств, пропонується використання бюджетування, яке позитивно зарекомендувало себе в країнах із розвинутою ринковою економікою.

Комплексне, висвітлення системи бюджетування для використання вітчизняними підприємствами, включаючи теорію, методіку і практику його використання у разі вдосконалення системи управління у вітчизняній економічній літературі відсутнє.

Бюджетний контроль – це процес зіставлення фактичних результатів із бюджетними, аналіз відхилень і внесення необхідних, корективів. Завдання бюджетного контролю – привернути увагу до значних відхилень, які вимагають детальнішого аналізу, що дозволяє здійснювати управління за відхиленнями. Управління за відхиленнями – це принцип управління, згідно з яким увага концентрується тільки на значних відхиленнях від плану. Отже, система

бюджетування, заснована на контрольованому прогнозі, має низку переваг і в сучасних умовах є одним із найбільш передових методів управління. Бюджетування застосовується у багатьох областях управління: у фінансовому менеджменті за його допомоги можна заздалегідь сформулювати досить чітке представлення про структуру бізнесу організації, регулювати обсяг витрат у межах, що відповідають загальному припливу коштів, визначити, коли і на яку суму повинно бути забезпечене фінансування; в області управління комерційною діяльністю цей метод змушує керівників систематично займатися маркетингом для розробки більш точних прогнозів і визначати найбільш доцільні й ефективні комерційні заходи в межах, забезпечених наявними ресурсними можливостями для їхнього здійснення [2].

Фінансовий план є ключовим розділом усього плану підприємства, адже він узагальнює результати всіх попередніх його розділів, зводячи їх в одне ціле шляхом подання у вартісному вираженні. Велике значення має фінансове планування і для контактів із зовнішнім середовищем: постачальниками, споживачами, дистриб'юторами, кредиторами, інвесторами. Від їхньої довіри залежать вартість активів підприємства і можливості його ефективного господарювання.

Водночас за допомогою фінансового аналізу повною мірою реалізується контрольна функція бухгалтерського обліку.

Фінансовий аналіз, як уже зазначалося, виступає у ролі бази планування і засобу оцінювання виконання плану, а також перевірки якості планів. Таким чином, фінансовий аналіз органічно пов'язаний із плануванням. За результатами аналізу не лише виявляють ступінь виконання планів, а й вносять корективи у самі планові завдання. Щоб здійснювати аналіз виконання прогнозів, необхідно знати систему його показників і всього методологічного прогнозування.

Безпосередньо пов'язана з фінансовим аналізом така економічна функція, як ревізія і контроль. Цей зв'язок зворотний. З одного боку, в процесі аналізу використовують матеріали документальних ревізій і деякі специфічні методи ревізій та контролю. З іншого боку, одержані аналітичні результати ревізори застосовують із метою недопущення в майбутньому виявлених недоліків [4].

Висновки. Тривалість успішного функціонування будь-якого підприємства завжди залежить від ефективності прийнятих рішень. Саме тому фінансове планування, аналіз та контроль займають особливе місце в управлінні підприємством. Прагнення навчитися управляти фінансами в умовах нестабільності, організувати виробництво конкурентоспроможної продукції, забезпечуючи ефективний розвиток підприємства, ставить перед керівництвом українських підприємств

складне завдання опанувати формування бюджету як основного фінансового плану та економічного регулятора відносин підприємства із зовнішнім середовищем.

У свою чергу, механізм бюджетування не тільки сприяє підвищенню ефективності роботи підприємств, забезпечуючи регулярне одержання достовірної інформації про результати господарської діяльності, а й дає змогу ефективніше управляти витратами на виробництво, оборотними коштами, дебіторською та кредиторською заборгованістю; управляти документообігом усередині підприємства; виявити та проконтролювати фінансові потоки підприємства; оптимізувати оподаткування, здійснювати контроль за роботою підрозділів та їх керівників на всіх стадіях реалізації бюджету [2].

Список літератури

1. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств : підручник / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – К. : КНЕУ, 2006. – 780 с.
2. Бурцев В. В. Через бюджетирование к эффективному менеджменту / В. В. Бурцев // Финансовый менеджмент. – 2005. – № 1. – С. 34–37.
3. Клейнер Г. Механизмы принятия стратегических решений и стратегическое планирование на предприятиях / Г. Клейнер // Вопросы экономики. – 2010. – № 9. – С. 47.
4. Токаренко Г. С. Организация контроля результатов финансово-хозяйственной деятельности / Г. С. Токаренко // Финансовый менеджмент. – 2009. – № 1. – С. 3–18.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© Н.І. Кропівцова, 2012.

УДК 330.322.01

Н.І. Кропівцова, доц.

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Розглянуто стан іноземного інвестування в економіку України. Обґрунтовано необхідність активізації інвестиційних процесів та надано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності інвестування.

Рассмотрено состояние иностранного инвестирования в экономику Украины. Обоснована необходимость активизации инвестиционных процессов и даны практические рекомендации относительно повышения эффективности инвестирования.